

Oponentský posudek bakalářské práce

UNIVERZITA KARLOVA Fakulta humanitních studií
Studium humanitní vzdělanosti

Kristýna Soboličová
Zkušenost sociálních pracovníků s romskými dětmi v kontextu vzdělávání

Jakkoliv je název práce trochu krkolomný, v abstraktu (který je asi omylem na dvou místech) Kristýna Soboličová vystihuje svoje výzkumné téma relativně přesně. Vychází z textů, které se věnují vzdělávání Romů a interpretují ho v kontextu exkluze a odlišného pojetí dětství u Romů. Zajímá ji ale reflexe sociálních pracovníků, které s romskými rodinami pracují. Empirická část je tak založena na pěti polostrukturovaných rozhovorech s úřednicemi Orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Když autorka v závěru trochu rezignovaně píše - „Dotázaní sociální pracovníci neuvažují v rámci kulturního relativismu a mají jednotný pohled na dětství.“ – odhaluje tím problém, který mezi úřednicemi a jejich klienty je. Fakt, že téma zájmu autorky je exkluze Romů, ale fakticky zkoumá sociální pracovníce, jejich možnosti dané úřadem, způsoby řešení problémů, předsudky atd. je možná cesta, ale také handicap práce.

Teoretická část je důkladná a dlouhá. Typické je, že její první část je nazvaná „Problémy Romů“. Jakkoliv autorka zmiňuje, že jsou i vzdělaní Romové („kteří se nenechali vyloučit“) a v empirické části formálně varuje před zevšeobecňováním, určuje tím charakter práce: generalizace Romů jako celku i problémovost. Chápu, že je k tomu vedena literaturou, zejména textem psychologa Pavla Říčana, ale i texty aplikované antropologie a pak samozřejmě přístupem úředníků. Nejsem veden snahou o nějakou hyperkorektnost, ale domnívám se, že by si autorka pomohla, kdyby výzkumný design pracoval prostě s reflexí sociálních pracovníků na práci s minoritou ve vyloučené lokalitě. Odpadlo by tak dilema s vlastním vymezením označené skupiny, které v práci není, ale mělo by být naznačeno. Pokud přijmu diskurz autorky, že píše o problémech Romů, apeloval bych na kritičtější reflexi

použité teoretické literatury: ukázat specifičnost pohledu psychologa a pedagoga P. Říčana, odlišit manuály pro sociální praxi (byť jsou psané antropology) od případových studií atd.

Část teorie, týkající se sociálních služeb je trochu únavným kompilátem, který ale dává čtenáři solidní přehled sociálních služeb podporujících rozvoj dítěte. Autorka se ale nevyhne omylu, když vztáhne cizojazyčnou publikaci na domácí situaci: „Některé současné předškolní vzdělávací systémy neberou ohledy na skutečné potřeby malých dětí, tj. od 3 do 6 let a zaměřují se spíše na akademické učení, které je předčasné. Erika Christakis zdůrazňuje (...)“ (str. 30) Poslední kapitola je pak věnována pomocným profesím, resp. představení konceptu Doubka, Levínské a Bittnerové. Výklad je však relativně stručný, aby si čtenář o přístupu dokázal udělat nějakou ucelenější představu. Pocit je pak umocněn v empirické části, kdy jsou typům systematick, liberál, láska rovněž věnovány samostatné kapitoly, bohužel bez nějakého výraznějšího analytického výsledku.

Povinná metodologická část popisuje techniky a průběh výzkumu. Trochu mi zde chybí zhodnocení kvalitu výzkumu. Autorka podle svých slov kladla důraz na etiku výzkumu, budování důvěry. Realizování rozhovorů svědčí o tom, že se jí to podařilo. Trochu nešťastně jí pak v textu pravděpodobně uniklo jméno města, kde výzkum probíhal. Rozpoznat anonymizované aktéry je pak v některých případech poměrně snadná věc.

Empirická část je poměrně krátká a jsou v ní použity citáty z výpovědí informátorek. Text je členěn na vlivy, které podle sociálních pracovníků ovlivňují vzdělávání romských dětí a nástroje pomoci. Samostatnou část pak tvoří již zmíněné generátory logiky pomoci. Text je výpovědí o myšlení a praxi sociálních pracovníků, na větší analytickou práci však již jakoby nezbyl čas.

Z formálních nedostatků upozorňuji na kulhající stylistiku, v gramatice pak používání přivlastňovacích zájmen. Perlou je v tomto ohledu první věta výzkumné strategie: Pro zpracování své empirické části mé bakalářské práce jsem si zvolila kvalitativní výzkumnou strategii. (str. 42) Když se pak stejná chyba objeví i ve výpovědi informátorek – „Ty prarodiče selhali ve výchově jejich dětí, takže šance na to, že by

neselhali ve výchově svých vnoučat je velmi malá.“ – Čtenář se musí ptát, o čí děti vlastně šlo?

Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhuji hodnocení na pomezí **velmi dobře, dobře.**

V Řevnicích dne 14. září 2024

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.